

ULASAN KES

JRI RESOURCES SDN BHD LWN KUWAIT FINANCE HOUSE (MALAYSIA) BERHAD [2019] MLJU 275 (Pematuhan Syariah Perjanjian Kemudahan Kredit)

Muhammad Ilyas Ab Razak*
muhammadilyas2101@gmail.com

Nur Akma Mohd Dali
nurakma.dali@mmu.edu.my

Guru Dhillon
Guru.dhillon@mmu.edu.my

Fakulti Undang-Undang,
Universiti Multimedia, Melaka

PENDAHULUAN

Kes ini merupakan kes permohonan rujukan di Mahkamah Persekutuan terhadap keputusan kes pematuhan syariah bagi perjanjian kemudahan kredit Islam yang telah diberikan oleh Mahkamah Tinggi. Kes di Mahkamah Persekutuan ini telah dihakimi oleh sejumlah hakim yang paling ramai dalam sejarah, iaitu sembilan orang. Kes ini menarik untuk dikaji kerana telah mengukuhkan kedudukan Majlis Penasihat Syariah (MPS) sebagai autoriti tertinggi dalam penetapan perkara yang berkaitan dengan pematuhan syariah bagi kes perbankan dan kewangan Islam di mahkamah sivil.

FAKTA KES

Dalam kes ini, Kuwait Finance House Berhad (Responden) telah memberikan JRI Resources Sdn Bhd (Perayu) dengan pelbagai kemudahan kredit Islam, iaitu Ijarah Muntahiah Bitamlik dan Pembiayaan Kontrak Murabahah Tawarruq. Disebabkan Perayu gagal membayar jumlah

yang tertunggak, responden telah memfailkan tindakan sivil terhadap perayu dan berjaya mendapatkan penghakiman terus. Perayu telah membuat rayuan di Mahkamah Rayuan dengan menghujahkan bahawa Mahkamah Tinggi telah terkhalaf dengan tidak merujuk MPS terhadap klausa 2.8 perjanjian kemudahan ijarah yang memerlukan keputusan terhadap isu syariah. Mahkamah Rayuan telah membenarkan rayuan dan mengarahkan kes ini dibawa semula ke peringkat Mahkamah Tinggi bagi menentusahkan isu berkenaan klausa 2.8 dalam perjanjian kemudahan kredit yang terlibat dalam kes ini. Lanjutan daripada itu, Mahkamah Tinggi telah memohon pandangan daripada MPS untuk menentusahkan perkara tersebut. Sehubungan dengan itu, MPS telah menetapkan bahawa klausa yang terlibat mematuhi prinsip Syariah. Oleh itu, Mahkamah Tinggi telah menerima pakai pandangan ahli MPS dan menetapkan keputusan yang bertepatan dengannya. Disebabkan ketidakpuasan hati pihak perayu terhadap keputusan tersebut, perayu memfailkan permohonan rujukan di Mahkamah Persekutuan di bawah Perkara 128(2) Perlembagaan Persekutuan dan juga Seksyen 84 Akta Mahkamah Kehakiman 1964.

ISU DALAM KES

1. Sama ada seksyen 56 dan 57 Akta Bank Negara Malaysia 2009 bercanggah dengan Perlembagaan Persekutuan.
2. Sama ada Mahkamah masih berhak menerima atau mempertimbangkan keterangan MPS tentang apa-apa soalan yang membabitkan hal perkara syariah berkenaan dengan aktiviti kewangan dan perbankan syariah.

PENGHAKIMAN

Pada peringkat Mahkamah Persekutuan, kes ini telah ditetapkan secara majoriti oleh Ahmad Maarop PMR, Ramly Ali, Azahar Mohamed, Alizatul Khair Osman dan Mohd Zawawi Salleh HHMP. Yang Arif Hakim-Hakim telah menetapkan bahawa Seksyen 56 dan 57 Akta Bank Negara Malaysia sebagai berpelembagaan serta menyokong bidang kuasa MPS untuk menentukan keabsahan perkara berkaitan dengan isu kewangan dan perbankan Islam sebagai patuh syariah. Untuk menjawab isu kedua, Yang Arif Hakim-Hakim menetapkan bahawa Seksyen 56(1) ABNM memberikan pilihan kepada mahkamah atau penimbang tara

sama ada hendak menimbang keputusan yang telah diterbitkan oleh MPS atau merujuk terus isu syariah berkaitan kepada MPS. Seksyen 57 ABNM juga tidak mencerminkan keputusan oleh MPS adalah muktamad atau serta-merta menyelesaikan pertikaian antara pihak-pihak. Keputusan yang dibuat oleh MPS adalah untuk menyelesaikan pertikaian dalam perbankan Islam dan langsung tidak menyentuh isu liabiliti pihak-pihak yang bertikai. Keputusan MPS tidak “memuktamadkan” liabiliti peminjam bawah kemudahan Islam tersebut. Penentuan liabiliti mengikut apa-apa kemudahan perbankan diputuskan oleh hakim yang bersidang dan bukan MPS. Oleh itu, mahkamah berpendapat bahawa bidang kuasa yang diberikan kepada MPS di bawah ABNM tidak merampas kuasa kehakiman dan tidak bercanggah dengan Perlembagaan Persekutuan.

ULASAN KES

Kes ini merupakan kes utama (*landmark case*) dalam penentuan bidang kuasa MPS berkaitan dengan hal ehwal kewangan dan perbankan Islam di Malaysia. Berdasarkan penghakiman Mahkamah Persekutuan, terdapat beberapa implikasi penting yang telah membentuk situasi perundangan semasa berkaitan dengan isu perbankan dan kewangan syariah. Pertama, mahkamah sivil hendaklah sentiasa merujuk MPS dalam apa-apa jua kes yang melibatkan pertikaian berkenaan aktiviti kewangan Islam berdasarkan seksyen 56 Akta Bank Negara Malaysia (ABNM) 2009.

Rujukan kepada Majlis Penasihat Syariah bagi keputusan daripada mahkamah atau penimbang tara 56. (1) Jika dalam mana-mana prosiding yang berhubungan dengan perniagaan kewangan Islam di hadapan mana-mana mahkamah atau penimbang tara apa-apa persoalan berbangkit mengenai suatu perkara Syariah, mahkamah atau

penimbang tara itu, mengikut mana-mana yang berkenaan, hendaklah—

(a) mengambil kira mana-mana keputusan Majlis Penasihat Syariah yang telah disiarkan; atau

(b) merujukkan persoalan itu kepada Majlis Penasihat Syariah untuk keputusannya.

(2) Apa-apa permintaan untuk nasihat atau suatu keputusan Majlis Penasihat Syariah di bawah Akta ini atau mana-mana undang-undang lain hendaklah dikemukakan kepada urus setia.

Selanjutnya, seksyen 57 Akta yang sama juga telah mewajibkan institusi kehakiman untuk menerima pakai pendapat dan keputusan yang telah diberikan oleh Majlis Penasihat Syariah (MPS) berkenaan setelah rujukan dibuat di bawah Seksyen 56.

Kesan keputusan Majlis Penasihat Syariah (MPS)

57. Apa-apa keputusan yang dibuat oleh Majlis Penasihat Syariah menurut suatu rujukan yang dibuat di bawah Bahagian ini hendaklah mengikat institusi-institusi kewangan Islam di bawah Seksyen 55 dan mahkamah atau penimbang tara yang membuat rujukan di bawah Seksyen 56.

Peruntukan ini telah mencetuskan perdebatan dalam kalangan pengamal perundangan berkenaan isu sama ada Seksyen 57 ABNM telah merampas kuasa kehakiman yang sepatutnya hanya diberikan kepada institusi kehakiman, justeru menjadikan ia bercanggah dengan Perlembagaan Persekutuan.

Perkara 121. Kuasa Kehakiman Persekutuan

(1) Maka hendaklah ada dua Mahkamah Tinggi yang setara bidang kuasa dan tarafnya, iaitu--

(a) satu di Negeri-Negeri Tanah Melayu, yang dikenali sebagai Mahkamah Tinggi

di Malaya dan yang mempunyai pejabat pendaftarannya yang utama di Kuala Lumpur; dan

(b) satu di Negeri Sabah dan Sarawak, yang dikenali sebagai Mahkamah Tinggi di Sabah dan Sarawak dan yang mempunyai pejabat pendaftarannya yang utama di mana-mana tempat di Negeri Sabah dan Sarawak yang ditentukan oleh Yang di-Pertuan Agong;

(c) (Dimansuhkan),

dan mana-mana mahkamah bawahan yang diperuntukkan oleh undang-undang persekutuan dan Mahkamah-Mahkamah Tinggi dan mahkamah-mahkamah bawahan itu hendaklah mempunyai apa-apa bidang kuasa dan kuasa yang diberikan oleh atau di bawah undang-undang persekutuan.

Bagi menjawab persoalan ini, Yang Arif Hakim-Hakim Mahkamah Persekutuan secara majoriti menyatakan bahawa keputusan MPS di bawah seksyen 57 ABNM tidak memuktamadkan pertikaian antara pihak-pihak yang terlibat. Hal ini kerana penentuan liabiliti berkenaan kemudahan perbankan tidak diputuskan secara langsung dan serta-merta oleh MPS, sebaliknya ditentukan oleh hakim yang bersidang semasa proses perbicaraan. Oleh itu, terma “penentuan” tidak seharusnya dikelirukan dengan tindakan “pemutusan” yang akan menghasilkan keputusan terakhir.

Merujuk kes *Semenyih Jaya Sdn Bhd Iwn Pentadbir Tanah Daerah Hulu Langat & Another Case* [2017] 5 CLJ 526 FC (*‘Semenyih Jaya’*) telah mensyaratkan dua kriteria bagi pelaksanaan kuasa kehakiman, iaitu: (i) kuasa kehakiman dilaksanakan mengikut proses kehakiman oleh pihak Kehakiman; dan (ii) kuasa kehakiman hanya diberikan kepada seseorang yang dilantik bagi memegang kuasa tersebut dan dengan itu, orang yang tidak mempunyai kuasa kehakiman tidak mempunyai hak untuk melaksanakan kuasa kehakiman. Bersandarkan kes *Semenyih Jaya*, MPS tidak memenuhi ciri-ciri kuasa kehakiman seperti yang telah dinyatakan. Tambahan pula, keputusan MPS hanya terhad kepada isu pematuhan syariah. Hakim yang bersidang membuat rujukan kepada MPS akan melaksanakan kuasa kehakimannya dan memutuskan kes tersebut berdasarkan keterangan yang dikemukakan di mahkamah.

Keadaan ini boleh dikatakan hampir serupa dengan mana-mana situasi perbicaraan kes di mahkamah sivil. Sepanjang proses perbicaraan, hakim mendengar keterangan dan pendapat daripada saksi pakar berkaitan dengan kes yang dibicarakan sebelum memberikan keputusan. Sekiranya kes tersebut melibatkan isu perubatan, pakar perubatan seperti doktor akan dipanggil untuk memberikan keterangan di mahkamah. Begitu juga dengan kes ini, penggubalan seksyen 56 dan 57 ABNM menunjukkan bahawa kedudukan MPS diletakkan di tempat yang paling tinggi untuk apa-apa isu yang berkaitan dengan kewangan Islam. Ahli-ahlinya terdiri daripada individu yang mempunyai latar belakang pendidikan syariah, kewangan, undang-undang dan bidang-bidang yang berkaitan. Disebabkan kes ini melibatkan isu pematuhan syariah, MPS merupakan entiti yang paling layak untuk dirujuk bagi mendapatkan pandangan dan nasihat yang bersesuaian.

Dalam kes ini, Yang Arif David Wong Dak Wah menentang pendapat majoriti dengan mengutarakan penafian hak pihak-pihak pertikaian untuk mengemukakan keterangan yang bertentangan dengan keputusan MPS. Harus diingat bahawa sebelum sesuatu keputusan dikeluarkan oleh MPS,

perbincangan secara teliti telah pun dijalankan dalam kalangan ahli-ahlinya. Masing-masing memberikan pendapat berdasarkan nas dan dalil yang tepat sehingga kata sepakat dapat dicapai mengenai hukum bagi sesuatu isu kewangan Islam melalui pelaksanaan ijtihad.

Apabila memberikan keputusan, MPS betul-betul mematuhi segala prinsip Islam dan segala garis panduan yang dikeluarkan oleh Bank Negara bertajuk *Manual for References to Shariah Advisory Council by the Civil Court and Arbitrator*. Persoalan sekiranya pihak-pihak dalam pertikaian sepatutnya mempunyai hak untuk memanggil pakar kewangan Islam sendiri bagi menyokong kes mereka seharusnya tidak wujud bagi mengelakkan percanggahan pendapat berkenaan dengan hukum Islam yang lebih melirukan dan menyelamatkan kepentingan awam.

Yang Arif Richard Malanjum juga menyatakan fungsi MPS tidak tertakluk pada apa-apa mekanisme semak dan imbalan. Hal ini kerana keputusan yang dikeluarkan oleh MPS adalah muktamad dan tidak boleh dicabar oleh mana-mana pihak ataupun diubah atas rayuan. Proses semak dan imbang yang disebut dalam kes ini sebenarnya diamalkan sepanjang proses mengeluarkan hukum mengenai sesuatu isu kewangan Islam. Keputusan yang dikeluarkan oleh MPS bukannya dilakukan secara individu, sebaliknya dilakukan secara berjemaah atau kolektif. Perbincangan yang dijalankan hendaklah meraikan perbezaan pendapat (*ikhtilaf*) yang diutarakan oleh para cendekiawan. Perbezaan ini yang menunjukkan bahawa konsep semak dan imbang (*check and balance*) sentiasa dipraktikkan oleh ahli-ahli MPS.

Jika MPS tidak diletakkan sebagai badan autoriti tertinggi untuk menentukan hukum isu kewangan Islam, keadaan di mana mahkamah-mahkamah membuat keputusan yang berbeza berkaitan dengan perkara perbankan Islam yang sama akan wujud. Seksyen 16B ABNM 1958 (sebelum pindaan) tidak mewajibkan mahkamah sivil untuk merujuk MPS berkenaan apa-apa prinsip Islam dan/atau syariah. Disebabkan ini, hakim-hakim di mahkamah sivil yang tidak mempunyai pengetahuan dan latar belakang syariah lebih cenderung untuk melakukan kesalahan dalam membuat keputusan seandainya tidak mahir dalam memilih pendapat pakar. Perkara ini akan menjadi lebih rumit jika setiap pakar menyandarkan pendapat mereka atas pandangan fiqh yang berbeza. Percanggahan pendapat antara pakar-pakar dalam prinsip perundangan Islam akan menjurus kepada kecelaruan dan ketidaktentuan dalam industri kewangan Islam sehingga memudaratkan ekonomi. Oleh itu, seksyen 56 dan 57 digubal bagi mengelakkan konflik ini terjadi.

Walaupun MPS kini diiktiraf sebagai satu-satunya pihak berkuasa untuk menentukan undang-undang kewangan Islam, kuasanya tidaklah merampas kuasa kehakiman yang sepatutnya hanya digunakan oleh institusi kehakiman. Pendapat MPS hanyalah mengikat hukum berkaitan dengan isu kewangan Islam, bukan liabiliti dan kuasa mahkamah dalam membuat keputusan akhir. Mahkamah masih mempunyai kuasa eksklusif untuk menentukan kes dengan mengguna pakai nasihat dan pendapat MPS pada fakta kes yang berkenaan. MPS hanyalah bertindak sebagai jentera perundangan yang membantu menyelesaikan pertikaian dalam kewangan dan perbankan Islam kerana ahli-ahlinya mempunyai kepakaran dan ilmu yang luas dalam perkara ini. Sehubungan dengan itu, hal ini menafikan kenyataan bahawa MPS merampas kuasa kehakiman kerana badan penasihat ini langsung tidak memenuhi ciri-ciri entiti yang diberikan kuasa tersebut.

Di samping itu, kedua-dua peruntukan di bawah ABNM digubal berikutan peningkatan kes pertikaian berkaitan dengan produk perbankan Islam di mahkamah sivil. MPS dijadikan sebagai satu-satunya pusat rujukan autoritatif untuk memastikan konsistensi dan kepastian penggunaan prinsip-prinsip Islam dalam perniagaan kewangan syariah. Seandainya proses rujukan kepada MPS tidak diwajibkan, situasi ini akan memberikan ruang kepada pihak-pihak yang berkepentingan untuk memanipulasi hukum Islam bagi menyokong kes mereka. Oleh sebab itu, adalah mandatori untuk mana-mana mahkamah merujuk keputusan MPS dan keputusan berkenaan mengikat mahkamah menurut seksyen 56 dan 57 ABNM.

Tambahan pula, kes *Tan Sri Abdul Khalid Bin Ibrahim Iwn Bank Islam Malaysia Berhad* [2012] 7 MLJ 597 menyatakan seksyen 56 dan 57 ABNM undang-undang persekutuan yang sah yang digubal oleh Parlimen menurut Perkara 4 (k) Senarai Persekutuan (Senarai I) dalam Jadual Kesembilan Perlembagaan Persekutuan. MPS tidak boleh dikatakan melaksanakan fungsi kehakiman atau kuasa kerana fungsi MPS adalah terhad pada penentuan undang-undang Islam mengenai perkara kewangan. Mahkamah masih perlu memutuskan isu-isu utama yang telah dikemukakan.

Merujuk Engku Rabiah Adawiah, dalam penulisannya yang bertajuk “*Constraints and Opportunities in Harmonization of Civil Law and Shariah in the Islamic Financial Services Industry*” [2008] 4 MLJ i at p *ii*’ apabila pertikaian wujud antara institusi kewangan Islam dan juga kliennya, perkara tersebut perlulah dirujuk kepada mahkamah sivil yang mempunyai bidang kuasa untuk mendengar. Hal ini boleh membawa kepada keputusan yang tidak selari dengan undang-undang syariah. Masalah ini semakin

diburukkan lagi oleh kewujudan mana-mana undang-undang substantif mengenai perkhidmatan kewangan dan amalan perbankan Islam di negara-negara tersebut. Ringkasnya, walaupun urusan niaga yang dimeterai oleh pihak-pihak mungkin mematuhi syariah pada awalnya, tetapi apabila penguatkuasaan kontrak, mahkamah boleh membuat perintah dan keputusan untuk mengetepikan prinsip undang-undang Islam.

KESIMPULAN

Secara kesimpulannya, kes ini telah mengukuhkan kedudukan dan mengiktiraf Majlis Penasihat Syariah (MPS) sebagai sebuah badan autoriti yang mempunyai bidang kuasa tertinggi dalam menentukan hal ehwal berkaitan perbankan dan kewangan syariah. Jika dibandingkan dengan mahkamah sivil, MPS merupakan badan yang paling berkelayakan untuk menentukan perkara berkenaan isu syariah kerana kepakaran, pengetahuan dan pengalaman yang luas dalam sistem kewangan Islam. Sebagai sebuah badan yang terdiri daripada pakar kewangan Islam, amatlah wajar kiranya kuasa penentuan pematuhan syariah diletakkan di atas bahu mereka. Hal ini penting untuk memelihara prinsip Islam dan memastikan mahkamah sivil sentiasa konsisten dalam membuat keputusan berkaitan dengan perkara-perkara syariah dalam perniagaan kewangan Islam.

RUJUKAN

Akta Bank Negara Malaysia (ABNM) 2009

Engku Rabiah Adawiah, *Constraints and Opportunities in Harmonization of Civil Law and Shariah in the Islamic Financial Services Industry* [2008] 4 MLJ i at p ill

Islamic Banking & Finance Institute Malaysia (IBFIM). (2018, November). IBFIM newsletter. Retrieved January 24, 2020. Diakses daripada <http://ibfionline.com/wp-content/uploads/2015/07/IBFIM-Newsletter-Vol.1-Nov-2018.pdf>

JRI Resources Sdn Bhd *lwn* Kuwait Finance House (Malaysia) Berhad [2019] MLJU 275.

Perlembagaan Persekutuan

Semenyih Jaya Sdn Bhd *lwn* Pentadbir Tanah Daerah Hulu Langat & Another Case [2017] 5 CLJ 526 FC

Sherin Kunhibava, Ensuring Shariah Compliance at the Courts and the Role of the Shariah Advisory Council in Malaysia [2015] 3 MLJ xxxi-lx

Tan Sri Abdul Khalid Bin Ibrahim *lwn* Bank Islam Malaysia Berhad [2012] 7 MLJ 597.